International Partnerships Austria

GBWN
GENDER BUDGET WATCHDOG NETWORK

Sverige

MOLDOVA

ANALIZĂ A BUGETULUI DE STAT 2026 DIN PERSPECTIVA EGALITĂȚII DE GEN ȘI INCLUZIUNII PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

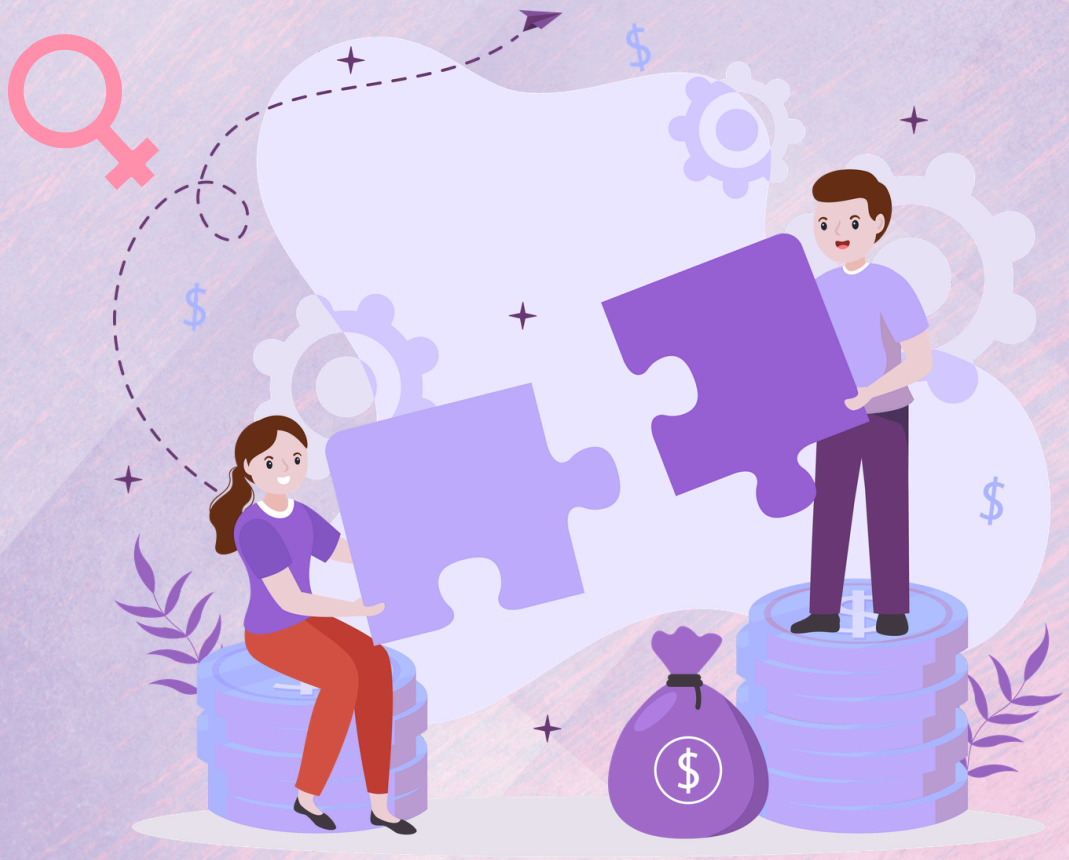

KEYSTONE
MOLDOVA

Cuprins

Introducere și context general 2
1. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare 3
2. Ministerul Finanțelor – Serviciul Vamal 7
3. Ministerul Apărării 7
4. Ministerul Muncii și Protecției Sociale 8
5. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale 15
6. Ministerul Energiei 17
7. Analiză comparativă intersectorială 18
Concluzii și recomandări 20

Introducere și context general

Bugetul de Stat al Republicii Moldova pentru anul 2026 este structurat în jurul conceptului de „Buget al Investițiilor Responsabile", care marchează o orientare spre planificare strategică și investiții pe termen lung, după o perioadă caracterizată de răspunsuri reactive la crize. Documentul bugetar se fundamentează pe o prognoză de creștere economică reală de aproximativ 2,5% și un PIB nominal estimat la 377 miliarde lei. Deficitul planificat este de 20,9 miliarde lei, reprezentând 5,5% din PIB, și este destinat finanțării unei majorări de 55% a investițiilor capitale. Veniturile totale sunt estimate la 79,67 miliarde lei, iar cheltuielile la 100,57 miliarde lei. Expansiunea deficitului este motivată de necesitatea modernizării infrastructurii și a sistemului de protecție socială, în contextul procesului de aliniere la standardele Uniunii Europene. În același registru, baza de referință salarială a fost majorată de la 2.200 la 2.400 lei, salariul minim a fost stabilit la 6.300 lei, iar o nouă lege a salarizării urmează a fi adoptată în 2026, cu scopul declarat de a corecta inechități existente și de a îmbunătăți situația financiară a grupurilor cu venituri reduse, categorie în care femeile și persoanele cu dizabilități sunt statistic supra-reprezentate.

Reforma „Restart" în domeniul asistenței sociale constituie principalul instrument de incluziune socială prevăzut pentru 2026. Inițiată în 2024, reforma a centralizat finanțarea serviciilor sociale prin înființarea Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială (ATAS), subordonate Ministerului Muncii și Protecției Sociale. Reorganizarea urmărește redirecționarea resurselor către beneficiari și include obiective explicite privind egalitatea de gen și incluziunea persoanelor cu dizabilități. Dat fiind că forța de muncă din sectorul asistenței sociale este preponderent feminină, investițiile în formarea profesională și infrastructura ATAS sunt considerate și un mecanism indirect de susținere a angajatelor din sector. Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat (BASS) pentru 2026 este proiectat la 51,45 miliarde lei, nivel care permite extinderea serviciilor sociale și majorarea prestațiilor pentru familiile cu copii. Cadrul normativ național este raportat la instrumentele internaționale relevante, inclusiv Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și Convenția de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor.

În ceea ce privește integrarea perspectivei de gen în procesul bugetar, Circulara Ministerului Finanțelor pentru perioada 2026–2028 a impus ministerelor pilot - Ministerul Agriculturii și Ministerul Muncii și Protecției Sociale - includerea sistematică a acestei perspective în planificarea programelor. Ca urmare, bugetul 2026 conține, pentru prima dată, indicatori de performanță sensibili la gen și obiective dedicate incluziunii persoanelor cu dizabilități în cadrul programelor pilot ale ministerelor vizate. Demersul depășește cadrul monitorizării statistice și vizează reorientarea alocărilor bugetare în vederea reducerii disparităților privind accesul femeilor și al persoanelor cu dizabilități la resurse economice, servicii publice și oportunități de dezvoltare. Moldova s-a poziționat pe locul 13 mondial în clasamentul egalității de gen în 2024, context în care aceste măsuri se înscriu într-o tendință de progres instituțional gradual.

Secțiunile care urmează prezintă o analiză detaliată, structurată pe ministere, a modului în care subprogramele bugetare pentru 2026 au integrat perspectivele de gen și dizabilitate. Fiecare minister este analizat prin prisma intervențiilor relevante, al alocărilor bugetare asociate și al indicatorilor de performanță corespunzători, prezentate în tabele comparative. Sinteza finală cuantifică numărul de programe și subprograme sensibile la gen și dizabilitate per minister, precum și ponderea acestora în totalul bugetului pentru 2026. Profunzimea analizei variază în funcție de complexitatea portofoliului bugetar al fiecărui minister și de gradul de integrare a perspectivei de gen și dizabilitate. Ministerul Agriculturii și Ministerul Muncii și Protecției Sociale beneficiază de o analiză mai extinsă, fiind ministere pilot pentru bugetarea sensibilă la gen conform Circularei Ministerului Finanțelor și, respectiv, principalul administrator al programelor de protecție socială. Ministerele cu un portofoliu mai redus de indicatori relevanți (Apărare, Energie, Finanțe) sunt tratate proporțional.

Comparativ cu ciclul bugetar 2025, bugetul 2026 marchează câteva progrese cuantificabile: numărul indicatorilor sensibili la gen în MAIA a crescut de la 8 la 19; subprogramul 9008 al MMPS a trecut de la 34,1 milioane lei la 196,13 milioane lei, integrând pentru prima dată obiective explicite de paritate în formarea profesională; iar Ministerul Infrastructurii a introdus dezagregarea pe sexe în subprogramul 7503, absentă în 2025. În același timp, anumite dimensiuni au stagnat sau au regresat: finanțarea proiectului de asistență tehnică pentru copiii cu nevoi speciale (cod 70378, subprogramul 9001) a scăzut de la 9,3 milioane lei în 2025 la 2,16 milioane lei în 2026, iar raportul dintre serviciile instituționale și cele comunitare din subprogramul 9010 rămâne practic neschimbat.

1. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

Ministerul Agriculturii a pilotat bugetarea sensibilă la gen în 2026, având unul dintre cele mai ample portofolii de programe cu integrarea dimensiunii de gen. Această pilotare este crucială deoarece mediul rural prezintă disparități majore între bărbați și femei la capitolele proprietate funciară și acces la tehnologie. Bugetul Ministerului Agriculturii reflectă efortul de a reduce aceste decalaje, alocând resurse sporite programelor cu impact direct asupra fermierilor și fermierelor.

- **Subprogramul 5101 – Politici și management în agricultură** - Cu un buget de 132,15 milioane lei pentru 2026 (comparativ cu 45,09 milioane în 2025), acest subprogram asigură cadrul normativ și administrativ al sectorului. Creșterea substanțială de finanțare este justificată de implementarea unor sisteme informaționale complexe (IACS – Sistemul Integrat de Administrare și Control, RICA – Rețeaua Informațională Contabilă Agricolă) necesare accesării fondurilor europene. Dimensiunea de gen este integrată prin indicatorul de rezultat R7073: *„Ponderea subprogramelor care includ analiza de impact de gen și măsuri de reducere a inegalităților”* – țintă 25% pentru 2026, cu o proiecție ambițioasă de 100% până în 2028. Aceasta indică o asimilare treptată a competențelor de analiză de gen în rândul funcționarilor ministerului. De asemenea, indicatorul de produs P7093 prevede instruirea anuală a 50 de funcționari în analiză de gen (cost mediu per participant ~0,3 mii lei), consolidând capacitatea instituțională în acest domeniu.

- **Subprogramul 5102** – Dezvoltarea durabilă a fitotehniei și horticulturii: Beneficiază de o alocare record de 660,83 milioane lei în 2026. Obiectivul explicit, din perspectivă de gen, este eliminarea *„decalajelor de gen în productivitate, formare profesională și luarea deciziilor”*. Un aspect inovator este indicatorul R44, care monitorizează ponderea tinerilor și femeilor fermieri în totalul beneficiarilor proiectului de finanțare MAME – ținta fiind 50,0% în 2026. Tot în acest subprogram, indicatorul de eficiență E7030 urmărește ca 35% dintre agricultorii care accesează echipamente moderne prin programele de sprijin să fie femei. Ținta combate fenomenul de mecanizare deficitară a fermelor conduse de femei, care tradițional au avut acces limitat la tehnologie comparativ cu fermele conduse de bărbați.

- **Subprogramul 5103** – Sectorul zootehnic și sănătatea animală: Alocarea pentru 2026 este de 269,3 milioane lei. Obiectivul sensibil la gen (Obiectivul 8) vizează accesul egal la servicii veterinare, infrastructură și certificare pentru fermieri și fermiere. Indicatorul cheie R7081 măsoară *„Ponderea fermelor conduse de femei care au beneficiat de servicii veterinare de calitate (prestate de INCAAMV)”*, ținta fiind 30%. Analiza costurilor relevă diferențe de gen semnificative: costul mediu pentru amenajarea unui hectar irigabil reabilitat este estimat la 35.910 mii lei pentru fermele conduse de femei, față de 121.590 mii lei pentru cele conduse de bărbați.

- **Subprogramul 5105 ”Subventionarea producatorilor agricoli”** are o structură bugetară solidă, cu cheltuieli totale planificate de aproximativ 2,33 miliarde lei pentru anul 2026, orientate în principal spre sprijin financiar direct al producătorilor agricoli prin Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural. Din această sumă, circa 1,56 miliarde lei sunt prevăzute sub formă de subvenții acordate întreprinderilor private nefinanciare, iar 500 milioane lei sunt alocate pentru consolidarea accesului la finanțare pentru fermieri. Structura cheltuielilor reflectă o concentrare clară pe investiții productive, modernizare, plăți directe și mecanisme de reducere a riscurilor, inclusiv subvenționarea asigurărilor agricole, cu alocări cuprinse între 75 și 110 milioane lei anual.

Din perspectiva bugetării sensibile la gen, programul înregistrează o consolidare vizibilă a cadrului de monitorizare. Dacă în anul 2025 au fost incluși 8 indicatori sensibili la gen, pentru anul 2026 numărul acestora crește la 19 indicatori, acoperind atât dimensiunea investițională, cât și accesul efectiv al femeilor la subvenții. Pentru 2026, femeile reprezintă 25% din investițiile declarate la solicitarea subvențiilor, cu o creștere planificată la 30% în 2027 și 35% în 2028, în timp ce ponderea investițiilor declarate de bărbați scade de la 75% la 65%. Numărul femeilor beneficiare de subvenții pe investiții este estimat la 250 în 2026, cu o creștere la 280 în 2027 și 310 în 2028, iar valoarea subvențiilor dedicate afacerilor administrate de femei este stabilită la 25 milioane lei anual, completată de 50 milioane lei anual pentru subvenții investiționale destinate femeilor fermier.

Tabelul de mai jos ofera o analiza transversala a participarii feminine in fiecare mecanism de subventionare din programul 5105. Concluzia principala este ca nu exista un nivel uniform de participare a femeilor, ci variatii semnificative intre tipuri de subventii. La un pol se afla irigarea (50%) si turismul vitivinicol (44,4%), unde programele mai mici si mai tintite reusesc sa atinga sau sa se apropie de paritate. La celalalt pol se afla programul LEADER (5,8%) si subventiile pe investitii in general (11,9%), unde femeile raman puternic sub-reprezentate. Aceasta polarizare sugereaza ca interventiile de gen sunt mai eficiente in programe cu criterii de selectie explicite, decat in mecanismele de subventionare la scara larga.

Tabelul 1. Ponderea femeilor pe tipuri de subventii, 2026

Tip subventie / program	Total beneficiari	Beneficiare femei	Beneficiari barbati (estimat)	% femei	Nivel echilibru
Subventii pe investitii (total)	2.100	**250**	1.850	**11,9%**	Dezechilibru major
Sprijin sisteme irigare	100	**50**	50	**50%**	Paritate
Turism vitivinicol	18	**8**	10	**44,4%**	Echilibru bun
Plati directe zootehnie	~220	**60**	~160	**27,3%**	*Sub-reprezentare moderata*
Agricultura ecologica	~100	**15**	~85	**15%**	*Sub-reprezentare*
LEADER (dezvoltare locala rurala)	~600	**35**	~565	**5,8%**	Dezechilibru sever
Plata in avans	~35–50	**7**	~28–43	**~14–20%**	*Sub-reprezentare*

În ceea ce privește impactul și rezultatele urmărite, indicatorii de performanță pentru 2026 vizează extinderea bazei de beneficiari și diversificarea sprijinului acordat. Sunt planificați 2.100 beneficiari de subvenții pe investiții, 400 beneficiari de plăți directe cuplate, 100 beneficiari de sprijin pentru sisteme de irigare, dintre care 45 sunt femei, precum și 15 exploatații subvenționate în agroturism și turism vitivinicol, dintre care 5 administrate de femei. Programul urmărește, de asemenea, creșterea ponderii micilor fermieri (sub 10 ha) până la 15% din beneficiari și a tinerilor fermieri până la 3% în perioada de estimare, ceea ce indică o abordare orientată spre rezultate și o integrare sistematică a dimensiunii de gen în arhitectura bugetară.

• **Subprogramul 5108 – Sisteme de irigare și desecare**: Cu un buget de 45,0 milioane lei în 2026, subprogramul pune accent pe reziliența climatică și accesul echitabil la resurse de apă. Obiectivul sensibil la gen urmărește creșterea accesului femeilor agricultoare la tehnologii de economisire a apei. Indicatorul R7064 măsoară ponderea fermelor conduse de femei care raportează reducerea pierderilor de recoltă datorită irigației – țintă 10% în 2026. Totodată, R7065 urmărește extinderea suprafeței cultivate de femei în sistem irigat la 15% în 2026. Programul monitorizează și numărul de unități conectate la sistemele reabilitate: ținta este de 50 de unități pentru bărbați (indicator P7084) și 12 pentru femei (P7085). Deși aceste cifre reflectă distribuția actuală în sector (mai puține exploatații conduse de femei), includerea lor ca indicatori oferă un instrument de măsurare pentru reducerea decalajelor în ciclurile bugetare viitoare.

Tabelul de mai jos prezinta aceasta discrepanta si ofera o interpretare contextualizata.

Tabelul 2. Cost mediu per hectar irigat reabilitat dupa genul proprietarului fermei – Subprogramul 5108

Categorie ferma	Cost mediu / ha (mii lei)	Raport comparativ	Observații
Ferme conduse de femei	**35.910**	1x (baza de comparatie)	Exploatatii mai mici, lucrari de complexitate redusa
Ferme conduse de barbati	**121.590**	**3,4x mai ridicat**	Exploatatii mai mari, infrastructura mai complexa
Diferenta absoluta	**85.680 mii lei/ha**	+238% in favoarea fermelor barbatilor	Reflecta structura proprietatii, nu o discriminare directa de cost

Diferenta de 3,4 ori intre costul per hectar al fermelor conduse de barbati (121.590 mii lei) si cele conduse de femei (35.910 mii lei) nu semnifica ca statul cheltuieste mai mult pentru un gen sau altul, ci reflecta dimensiunea diferita a exploatatiilor: fermele conduse de barbati tind sa fie mai mari si sa necesite infrastructura mai complexa. Aceasta concluzie este, in sine, un argument pentru politici de sprijin specifice fermelor mici conduse de femei, care, desi mai ieftine de servit individual, au nevoie de integrare in lanturi valorice pentru a deveni competitive.

Tabel 3. Subprograme MAIA cu bugetare sensibilă la gen și dizabilitate, 2026

Subprogram (MAIA)	Buget 2026 (mil. lei)	Indicator sensibil la gen (țintă 2026)	Indicator sensibil la dizabilitate (țintă 2026)
5101 – Management agricultură	**132,15**	25% subprograme cu analiză de gen	– *(nu se aplică)*
5102 – Dezvoltare fitotehnie	**660,83**	50% beneficiari MAME femei/tineri	– *(nu se aplică)*
5103 – Zootehnie și săn. animală	**269,3**	30% ferme conduse de femei cu servicii vet calitate	– *(nu se aplică)*
5105 – Subventionarea producatorilor agricoli	**2,33 miliarde**	25% din investițiile declarate la subvenții – femei (250 beneficiare, 25 mil. lei dedicat	– *(nu se aplică)*
5108 – Irigații și desecare	**45,0**	10% ferme femei cu pierderi de recoltă reduse	– *(nu se aplică)*

În Ministerul Agriculturii, **5 subprograme** au integrat perspectiva de gen, vizând creșterea participării și a beneficierii femeilor în agricultură. Niciun subprogram nu conține măsuri dedicate incluziunii persoanelor cu dizabilități – perspectiva dizabilității apare doar tangențial, în formarea generală a personalului, fără indicatori speciali.

2. Ministerul Finanțelor – Serviciul Vamal

În domeniul finanțelor publice, bugetul 2026 reflectă preocuparea pentru egalitatea de gen în structurile tradițional dominate de bărbați, precum autoritățile fiscale și vamale. De asemenea, accentul pe digitalizare are efecte benefice pentru incluziunea persoanelor cu dizabilități.

- **Programul „Managementul finanțelor publice" / Subprogramul 0502 – Administrarea veniturilor publice (Serviciul Vamal)**: Are alocat un buget de 853,6 milioane lei în 2026. Un indicator relevant de gen este R19: *„Ponderea femeilor încadrate în activitatea vamală"*, cu ținta de 38% femei în 2026, în creștere de la ~33% în anii precedenți. Această măsură vizează creșterea reprezentării femeilor în structurile vamale, un segment al administrației unde în mod tradițional predomină personalul masculin.

Tabel 4. Subprogram sensibil la gen/dizabilitate în Ministerul Finanțelor, 2026

Subprogram (MF)	Buget 2026 (mil. lei)	Indicator sensibil la gen (țintă 2026)	Indicator sensibil la dizabilitate (țintă 2026)
0502 – Serviciul Vamal	**853,6**	38% femei în personalul vamal	18% declarații fiscale automatizate

Din perspectiva incluziunii digitale (benefică mai ales persoanelor cu mobilitate redusă), se remarcă indicatorul R24, care urmărește *„Ponderea dărilor de seamă prezentate automatizat de către cetățeni"* – ținta fiind 18% în 2026. Această continuare a eforturilor de digitalizare (inclusiv implementarea noului Sistem de decizii vamale electronice) simplifică interacțiunea cetățenilor cu autoritatea fiscală. În mod particular, persoanele cu dizabilități beneficiază de posibilitatea depunerii declarațiilor online de la distanță, eliminând nevoia deplasărilor la ghișee și reducând barierele fizice în accesarea serviciilor fiscale.

3. Ministerul Apărării

Deși sectorul apărării este unul **preponderent masculin**, bugetul 2026 include ținte care promovează participarea femeilor în activități militare internaționale, aliniate angajamentelor de egalitate de gen și rezoluțiilor ONU privind femeile, pacea și securitatea.

- **Subprogramul 3106 – Forțele Armate Naționale**: Dispune de 569,9 milioane lei alocate în 2026. Indicatorul cheie de gen este R1: *„Creșterea ponderii participării femeilor în misiuni și operații internaționale"*, stabilit la 15% (țintă pentru anul 2025, menținut ca reper și pentru 2026). Într-un domeniu tradițional dominat de bărbați, atingerea acestei ținte necesită măsuri suport dedicate: alocări pentru formarea profesională specifică (de ex. ~30 mii lei per militar pentru cursuri avansate) și asigurarea de echipamente adaptate pentru femei în teatrele de operații.

Tabel 5. Subprogram sensibil la gen în Ministerul Apărării, 2026

Subprogram (MAp)	Buget 2026 (mil. lei)	Indicator sensibil la gen (țintă 2026)	Indicator sensibil la dizabilitate (țintă 2026)
3106 – Forțe Armate	**569,9**	15% femei în misiuni internaționale	– *(nu sunt prevăzuți indicatori)*

Din perspectiva dizabilității, programul apărării nu conține inițiative sau indicatori specific dedicați – integrarea persoanelor cu dizabilități în sectorul de apărare rămâne inexistentă în proiecția 2026.

4. Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Muncii și Protecției Sociale administrează cel mai extins portofoliu de programe cu impact direct asupra grupurilor vulnerabile, incluzând atât intervenții pe piața muncii, cât și mecanisme de protecție socială pentru persoane cu dizabilități, familii și victime ale violenței. Bugetul 2026 al acestui minister reflectă avansarea procesului de planificare pe bază de rezultate, prin introducerea indicatorilor dezagregați pe gen și a obiectivelor de incluziune în cadrul subprogramelor sociale. Consolidarea instituțională realizată prin reforma „Restart" a permis centralizarea finanțării serviciilor sociale și reducerea inegalităților regionale în accesul la prestații.

Tabelul centralizeaza toti indicatorii dezagregati pe gen identificati in cadrul subprogramelor MMPS (Ministerul Muncii și Protecției Sociale), cu valorile-tinta stabilite pentru 2026 si clasificarea nivelului de integrare a perspectivei de gen dupa scala standard: gender-aware (recunoastere fara actiune), gender-responsive (adaptare la nevoi diferite) si gender-transformative (schimbare structurala). Subprogramele 5003 si 9006 ating cel mai inalt nivel, in timp ce 9010, paradoxal, dezagregate datele dar nu actioneaza corectiv.

Tabelul 6. Indicatori dezagregați pe gen în subprogramele MMPS și nivelul de integrare a perspectivei de gen, 2026

Cod	Subprogram	Indicator de gen	Valoare tinta 2026	Nr. femei vizate	Nivel BSG
9001	Management protectie sociala	Ponderea politicilor cu perspectiva de gen integrata	**5%**	*89% din angajatii ATAS instruiti sunt femei*	Gender-aware
5003	Servicii ANOFM	Ponderea femeilor din persoanele angajate prin ANOFM	**~90% (din 18.915 total)**	*17.024 femei*	Gender-responsive

Cod	Subprogram	Indicator de gen	Valoare tinta 2026	Nr. femei vizate	Nivel BSG
9008	Masuri active someri	Ponderea femeilor angajate dupa instruire pe voucher	**Min. 50% (232 femei)**	*232 femei estimate*	Gender-transformative
9008	Masuri active someri (O6)	Raport anual privind decalajele de gen in masuri active	1 raport/an	—	Gender-responsive
9010	Protectie persoane cu dizabilitati	Ponderea femeilor beneficiare servicii specializate ATAS	**60,6% (16.850 din 27.730)**	*16.850 femei*	Gender-aware (fara corectie)
9010	Protectie persoane cu dizabilitati	Ponderea femeilor in servicii de ingrijire la domiciliu	**55%**	*Din total beneficiari domiciliu*	Gender-aware (fara corectie)
9010	Protectie persoane cu dizabilitati (AGSSÎ)	Ponderea femeilor in servicii cu specializare inalta	**40%**	*Din total AGSSÎ*	Gender-aware
9006	Protectia familiei si a copilului	Victime violenta in familie referite la servicii specializate	**90%**	*Preponderent femei*	Gender-transformative
9019	Sprijin categorii specifice	Ponderea femeilor in tratamentul balnear	~60% (femei in etate)	*~2.450 din 4.082 total*	Gender-aware

Subprogramul 9001 – Politici și management în domeniul protecției sociale funcționează ca mecanism administrativ central al sectorului social. Bugetul alocat în 2026 este de 272,17 milioane lei, față de 35,6 milioane lei executate în 2023, majorarea explicându-se prin preluarea finanțării structurilor teritoriale ATAS la bugetul de stat. Dintre acestea, 113,7 milioane lei sunt destinați remunerării personalului din sistemul de protecție socială. Dat fiind că aproximativ 89% dintre angajații ATAS care beneficiază de instruiri sunt femei, această alocare are un efect direct asupra securității economice a femeilor angajate în sectorul public. Ca obiectiv de performanță pentru 2026, subprogramul prevede că 5% din totalul politicilor administrate vor integra perspectiva de gen - procent redus, dar care constituie o bază de referință pentru monitorizarea progresului instituțional. Subprogramul finanțează, de asemenea, recrutarea de specialiști în protecția copilului la nivel local, cu 31,69 milioane lei alocate pentru câte un specialist dedicat per raion. În ceea ce privește dizabilitatea, subprogramul sprijină proiecte de asistență tehnică pentru serviciile destinate copiilor cu nevoi speciale, deși finanțarea unui proiect specific (cod 70378) scade de la 9,3 milioane lei în 2025 la 2,16 milioane lei în 2026, activitățile respective urmând a fi preluate de structuri permanente ale ministerului.

Subprogramul 5003 – Servicii generale pe piața forței de muncă (ANOFM) este gestionat de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și vizează creșterea gradului de ocupare și reducerea muncii informale. Bugetul alocat pentru 2026 este de 88,18 milioane lei, din care 60,05 milioane lei finanțează serviciile de ocupare, în principal remunerarea personalului ANOFM. Obiectivul strategic este reducerea ratei ocupării informale la 17,5% până în 2027. Indicatorul de rezultat principal pentru 2026 este ponderea persoanelor deservite de ANOFM care se angajează, proiectată la 31,5%, echivalentul a 18.915 persoane, dintre care 17.024 femei - reprezentând aproximativ 90% din total. Această distribuție reflectă o concentrare a eforturilor pe reintegrarea femeilor pe piața muncii, în special a celor care revin după concedii de îngrijire a copiilor. Subprogramul include și un indicator privind integrarea refugiaților, cu o țintă de 25% din totalul refugiaților asistați de ANOFM care să fie angajați, precum și un indicator de menținere a statutului formal de ocupare de 70% pentru persoanele trecute din economia informală.

Totuși, această concentrare de 90% femei în rândul persoanelor deservite de ANOFM, alături de ponderea de 89% femei în rândul angajaților ATAS instruiți (subprogramul 9001), ridică o problemă structurală ce merită atenție: dezechilibrul pronunțat de gen în defavoarea bărbaților în sectorul protecției sociale. Atât ca beneficiari ai serviciilor de reintegrare pe piața muncii, cât și ca angajați ai sistemului, bărbații sunt substanțial sub-reprezentați. Cauze posibile includ: stigmatizarea socială asociată solicitării de sprijin instituțional de către bărbați, bariere culturale legate de rolurile de gen tradiționale, și lipsa unor programe dedicate bărbaților aflați în situații de vulnerabilitate. Această disbalanță necesită intervenții proactive: programe de sensibilizare adresate bărbaților, obiective minime de reprezentare masculină în serviciile de ocupare și o analiză a cauzelor structurale care îi împiedică pe bărbați să acceseze sistemul.

Subprogramul 9008 – Protecția șomerilor și măsuri active finanțează intervențiile specifice de activare a șomerilor. Bugetul său pentru 2026 este de 196,13 milioane lei, față de 34,1 milioane în 2025, creșterea datorându-se lansării activității „Consolidarea măsurilor active pe piața muncii" (cod 54053), cu un buget de 162 milioane lei, destinată extinderii sistemului de vouchere pentru formare profesională. Subprogramul conține cei mai avansați indicatori de gen din cadrul ministerului: obiectivul principal prevede că minimum 50% dintre absolvenții cursurilor de formare pe bază de voucher care se angajează sunt femei, cu o estimare de 232 femei angajate prin acest mecanism în 2026. Un indicator distinct (O6) prevede elaborarea unui raport anual privind decalajele de gen în accesarea măsurilor active, cu o țintă de un raport pe an, mecanism ce permite ajustarea politicilor în funcție de barierele identificate. Componenta de incluziune a persoanelor cu dizabilități se materializează prin subvenții acordate angajatorilor care creează locuri de muncă adaptate, cu o valoare medie de aproximativ 6,8 mii lei per subvenție în 2026.

Subprogramul 9010 — Protecția socială a persoanelor cu dizabilități prevede cheltuieli totale de aproximativ 1,88 miliarde lei în cadrul Legii bugetului de stat pentru 2026. Structura alocărilor indică o distribuție inegală între serviciile instituționale și cele orientate spre viața independentă în comunitate. Serviciile instituționale - respectiv întreținerea azilurilor pentru persoane cu dizabilități și pensionari (circa 330,7 milioane lei) și serviciile prin centrele de reabilitare rezidențiale (aproximativ 188,0 milioane lei) - cumulează circa 518,7 milioane lei. Prin contrast, serviciile care susțin dezinstituționalizarea și autonomia beneficiarilor primesc alocări marginale: serviciul „Locuința protejată" - aproximativ 2,7 milioane lei, serviciul „Respiro" - circa 2,1 milioane lei, totalizând aproximativ 4,8 milioane lei.

Tabelul 7. Analiza comparativă a alocărilor bugetare și gradului de aliniere la obiectivele de dezinstituționalizare – Subprogramul 9010, anul 2026

Tip serviciu	Alocare 2026 (mil. lei)	Pondere din total 9010	Costuri medii lunare (lei/beneficiar)	Aliniere la obiectivul de dezinstitutionalizare
Aziluri persoane cu dizabilitati si pensionari	**330,7**	17,6%	2.690 (servicii specializate)	Redusa
Centre de reabilitare rezidentiale	**188,0**	10,0%	12.987 (specializare inalta)	Redusa
TOTAL servicii institutionale	**518,7**	**27,6%**	-	**Contradictoriu cu obiectivele**
Locuinta protejata	2,7	0,14%	-	Ridicata
Serviciu Respiro	2,1	0,11%	-	Ridicata
Asistență personală	699,3	37,3%	-	Ridicata
Deservire sociala la domiciliu	182,0	9,7%	-	Ridicata
Asistenta sociala comunitara (ATAS)	163,6	8,7%	2.690 (servicii specializate)	Ridicata
Serviciul social “Echipa mobila”	25,7	1,4%	-	Ridicata
Serviciul social “Casa comunitara”	12,6	0,67%	-	Ridicata
Plasament familial adulti	5,8	0,31%	-	Ridicata
Servicii sociale HIV/SIDA	2,7	0,14%	-	Ridicata
TOTAL servicii comunitare	**1.096,5**	**58,5%**	-	**Aliniata la obiective**
Alte servicii / administrative (protezare ortopedică, compensație transport, alte servicii)	**230,3**	**~14%**	**-**	**N/A**

Analiza structurii bugetare a subprogramului 9010 evidențiază un dezechilibru structural semnificativ în alocarea resurselor, care contravine obiectivului de dezinstituționalizare. Din totalul resurselor destinate serviciilor de îngrijire directă (instituționale și comunitare), aproximativ 1/3 din resurse (518,7 mil. lei) revine celor aproximativ 2.000 de persoane aflate în instituții rezidențiale, în timp ce 2/3 (1.096,6 mil. lei) sunt alocate celor peste 160.000 de persoane cu dizabilități din comunitate. Aceasta înseamnă că o persoană în instituție rezidențială beneficiază, în medie, de circa 21.600 lei/lună, față de 571 lei/lună per beneficiar al serviciilor comunitare - un raport de 38 la 1 în favoarea instituțiilor rezidențiale. Serviciile instituționale continuă să fie finanțate sustenabil și cu resurse suficiente pentru a asigura funcționarea lor curentă, în timp ce serviciile comunitare sunt net insuficiente pentru a oferi îngrijire calitativă celor 160.000 de persoane cu dizabilități care trăiesc în comunitate și pentru a preveni fluxul spre instituționalizare. Mai grav, bugetul actual nu prevede resurse dedicate etapei de tranziție, adică pentru persoanele care ar ieși din instituții și ar trebui integrate în comunitate. Serviciile de tranziție disponibile (*Locuința protejată* și *Respiro*) totalizează sub 5 milioane lei (0,25% din subprogram), ceea ce face dezinstituționalizarea formal conformă cu obiectivele declarate, dar operațional blocată. Absența surselor financiare destinate etapei de tranziție constituie, astfel, un obstacol structural major care perpetuează modelul rezidențial și îngreunează suplimentar procesul de dezinstituționalizare.

Din perspectiva bugetării sensibile la gen, subprogramul include indicatori dezagregați pe sexe, însă datele disponibile evidențiază dezechilibre care nu sunt contrabalansate prin măsuri bugetare corective. Conform proiecțiilor pentru 2026, femeile reprezintă 40% dintre beneficiarii serviciilor sociale cu specializare înaltă gestionate de AGSSÎ, 60,6% dintre beneficiarii serviciilor sociale specializate gestionate de ATAS și 55% dintre beneficiarii serviciilor de îngrijire socială la domiciliu. În valori absolute, din totalul estimat de 27.730 de beneficiari ai serviciilor sociale specializate ATAS, 16.850 sunt femei. Această supra-reprezentare a femeilor în anumite categorii de servicii reflectă atât vulnerabilități specifice, cât și o presiune indirectă care se exercită asupra rolurilor tradiționale de îngrijire. Bugetul nu prevede intervenții dedicate reducerii acestor inegalități și nici măsuri sistematice de sprijin pentru femeile cu dizabilități sau pentru îngrijitoarele informale.

În ceea ce privește sistemul de monitorizare a performanței, indicatorii pentru 2026 sunt orientați preponderent spre eficiența administrativă și acoperirea serviciilor. Dintre aceștia: soluționarea a 100% din apelurile către serviciul telefonic gratuit, o acoperire de 75% pentru serviciile de îngrijire la domiciliu și un timp mediu de 20 de zile pentru examinarea dosarelor de stabilire a dizabilității. Costul mediu lunar per beneficiar este estimat la 2.690 lei pentru serviciile sociale specializate și la 12.987 lei pentru serviciile cu specializare înaltă. Nu sunt incluși indicatori referitori la reducerea sărăciei în rândul beneficiarilor, la creșterea autonomiei personale sau la tranziția efectivă de la instituționalizare la viața independentă. În acest context, alocarea a peste 518 milioane lei pentru servicii instituționale concomitent cu finanțarea sub 5 milioane lei a serviciilor comunitare de tip locuință protejată și respiro reprezintă o neconcordanță între prioritățile declarate ale subprogramului și distribuția efectivă a resurselor bugetare, cu implicații directe asupra capacității reale a bugetului de a contribui la incluziunea socială și la reducerea inegalităților de gen.

- **Subprogramul 9006 – Protecția familiei și a copilului** finanțează politicile de prevenire și răspuns la violența domestică și bazată pe gen, precum și serviciile de protecție a copilului. Bugetul proiectat pentru 2026 este de 410,2 milioane lei. Indicatorul principal de rezultat vizează ca 90% dintre victimele violenței în familie identificate să fie referite către servicii specializate.

Tip serviciu	Alocare 2026 (mii lei)	Pondere din total	Costuri medii lunare
Indemnizații copii fără îngrijire părintească	105.345,1	25,7%	Prestație directă / beneficiar
Asistență medicală și reabilitare copii cu dizabilități	73.163,3	17,8%	Variabil / tip centru
Plasament familial — asistență parentală profesionistă	58.373,7	14,2%	4.483 lei/copil/lună
Centre asistență socială de zi	34.017,5	8,3%	Servicii comunitare / zi
Servicii sociale diverse — populație vulnerabilă	29.924,4	7,3%	Variabil / tip serviciu
Centre plasament și reabilitare rezidențiale	25.660,1	6,2%	105.411 lei/copil/lună
Consolidare servicii victime violență	17.500,0	4,3%	Program nou 2026
Proiect asistență tehnică — consolidare sistem	13.480,0	3,3%	Investiție instituțională
Case copii de tip familial	10.019,6	2,4%	Cost/copil/lună mediu
Asistență integrată copii victime/martori	7.455,1	1,8%	90.162 lei/copil/an
Servicii prevenire violență — linie telefonică	5.636,6	1,4%	320 lei/apel (4.700 apeluri)
Centre reabilitare victime violență în familie	15.632,0	3,8%	10.821 lei/beneficiar/lună
Centre asistență victime trafic de ființe umane	5.895,9	1,4%	324 victime asistate
TOTAL PROGRAM 9006	**410.203,9**	**100%**	**—**

Datele din tabel indică un dezechilibru major între costul mediu lunar al îngrijirii instituționale și cel al serviciilor comunitare. Pentru programul centre de plasament rezidential, costul mediu estimat este de **105.411 lei/copil/lună**, în timp ce pentru programul APP costul mediu este de **4.483 lei/copil/lună**. Aceasta înseamnă că îngrijirea instituțională este de aproximativ **23–24 ori** mai costisitoare decât alternativa comunitară. Diferența semnificativă dintre costul mediu lunar per copil în serviciile rezidențiale și cel din plasamentul familial (asistență parentală profesionistă) este explicată, în principal, de structura de costuri. Centrele rezidențiale presupun cheltuieli fixe ridicate (întreținerea clădirilor, utilități, alimentație organizată, logistică, reparații și dotări), precum și acoperirea permanentă a activității prin personal în ture (inclusiv noaptea și în weekend) și personal auxiliar. Aceste costuri se mențin relativ constante, indiferent de variațiile numărului de copii, ceea ce poate crește costul per beneficiar. În schimb, plasamentul familial are o structură mai flexibilă, cu cheltuieli mai strâns legate de copil (indemnizații și suport direct), fără infrastructura instituțională și fără aceleași costuri administrative și de funcționare. Prin urmare, diferența de cost reflectă în mare parte caracterul „24/7” și intensitatea resurselor necesare pentru funcționarea serviciilor rezidențiale, comparativ cu alternativa familială.

În 2026 devine operațională Agenția Națională pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (cod program 0253), cu rol de coordonare a politicilor intersectoriale și de gestionare a datelor statistice în domeniu. Componenta de management intersectorial al violenței (Activitatea 00531) este finanțată cu 5,56 milioane lei. Indicatorii de performanță pentru 2026 includ realizarea a 7.500 de materiale informative și elaborarea a 7 instrumente metodologice pentru instruirea profesioniștilor din domeniu. Digitalizarea sistemului de protecție este susținută prin Subprogramul 9012 – Sistemul informatic „VioData", care primește 2,0 milioane lei în 2026 pentru dezvoltarea Registrului de Stat al cazurilor de violență domestică. Sistemul va centraliza datele instituționale relevante, va asigura compatibilitatea cu standardele UE și va facilita schimbul de informații între poliție, justiție și asistența socială. Ca indicatori de rezultat, se preconizează gestionarea a 35 de cazuri pilot în 2026, cu o extindere la 60 de cazuri anual până în 2028, și generarea automată a primelor 3 rapoarte statistice privind violența.

- **Subprogramul 9017** – **Serviciul public în domeniul protecției sociale** este orientat spre consolidarea calității serviciilor sociale și continuarea dezinstituționalizării. Bugetul pentru 2026 este de 15,06 milioane lei, concentrat pe acreditarea serviciilor sociale și inspecție. Indicatorul strategic vizează o pondere de 10% a persoanelor dezinstituționalizate din centrele de plasament pentru persoane cu dizabilități în 2026, cu o țintă de 20% până în 2028. Activitatea „Locuință protejată" (cod 00361) primește 1 milion lei pentru dotarea locuințelor comunitare destinate persoanelor reintegrate. Inspecția Socială (Activitatea 00369) dispune de un buget de 7,89 milioane lei, cu un indicator de constatare a iregularităților de 80% din totalul cererilor inspectate.

- **Subprogramul 9019** – **Sprijin pentru categorii specifice** de populație are un buget de 29,08 milioane lei și vizează două direcții principale: suportul pentru reabilitare și stimularea economiei sociale. Activitatea 00183 finanțează tratamentul balnear și de recuperare pentru persoane în etate și cu dizabilități cu 1,65 milioane lei, pentru aproximativ 4.082 beneficiari anual. Activitatea 00315 subvenționează societățile obștești ale persoanelor cu dizabilități cu 14,72 milioane lei, sprijinind aproximativ 8 întreprinderi protejate, cu o sumă medie de 1,6 milioane lei per unitate. Activitatea 00348 asigură 9.000 de ore anuale de interpretare în limbaj mimico-gestual cu un buget de 12,72 milioane lei, facilitând accesul persoanelor cu deficiențe de auz la servicii publice, justiție și viață comunitară. Activitatea 00543 „Prevenirea violenței și reabilitare" primește 4,70 milioane lei pentru

instruirea personalului și dotări tehnice, inclusiv pentru accesibilizarea serviciilor destinate victimelor cu nevoi speciale.

Tabel 8. Subprograme MMPS cu bugetare sensibilă la gen și dizabilitate, 2026

Subprogram (MMPS)	Buget 2026 (mil. lei)	Indicator sensibil la gen (țintă 2026)	Indicator sensibil la dizabilitate (țintă 2026)
9001 – Management protecție socială	**272,17**	5% politici publice integrate de gen	– (consolidare instituțională, fără indicator specific)
5003 – Servicii piața muncii (ANOFM)	**88,18**	~90% angajări realizate de femei (din 18.915 totale)	– (inclusiune indirectă: țintă 25% angajare refugiați)
9008 – Măsuri active șomeri (ANOFM)	**196,13**	50% femei șomere angajate după instruire (vouchere)	Subvenții angajare persoane cu dizabilități (6,8 mii lei/subvenție)
9006 – Protecția familiei și copilului	**410,20**	90% victime violență în familie referite la servicii	100% copii victime infracțiuni cu asistență integrată *(+ 73 mil. lei reabilitare copii cu dizabilități)*
9010 – Persoane cu dizabilități	**1874,94**	60,6% beneficiari servicii specializate ATAS (femei)	80% pondere asistenți personali vs necesități
9012 – Sistem informațional „VioData”	**2,0**	– (digitalizare cazuri violență)	*35 cazuri violență gestionate în sistem*
9017 – Dezinstituționalizare servicii	**15,06**	–	10% persoane dezinstituționalizate (din centre dizabilitate)
9019 – Incluziune economică și socială	**29,08**	~60% beneficiari tratament balnear sunt femei	9000 ore interpretare limbaj mimico-gestual asigurate

Tabelul de mai sus include principalele subprograme MMPS care au fie indicatori sensibili la gen, fie intervenții dedicate dizabilității. Se observă că **aproape toate subprogramele sociale majore integrează într-un fel sau altul cele două dimensiuni**. În total, în cadrul MMPS pot fi contabilizate *~5 subprograme cu bugetare sensibilă la gen* (ex. 5003, 9008, 9006, 9001, 9012) și *~5 subprograme orientate pe incluziunea dizabilităților* (ex. 9010, 9017, 9019, 9008, 9006). Acest minister concentrează eforturile cele mai substanțiale atât financiar, cât și ca diversitate de programe, pentru egalitatea de gen și incluziune.

5. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

În structura bugetară 2026, perspectiva dizabilității este reflectată și în investițiile de infrastructură socială aflate la intersecția politicilor de dezvoltare regională și protecție socială.

- **Subprogramul 7504** – Construcția de locuințe sociale (etapa III), gestionat de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), are un buget de 57,38 milioane lei în 2026 și este structurat pe parteneriate cu autoritățile locale și instituții financiare. Subprogramul nu prevede

indicatori specifici de gen, dimensiunea de gen fiind considerată neutră în acest context, însă include o componentă de incluziune a persoanelor vulnerabile, în special a celor cu dizabilități și a vârstnicilor. Obiectivul principal este construcția sau renovarea de locuințe sociale și aziluri în vederea asigurării a aproximativ 750 de locuri de cazare adecvate pentru persoanele din grupuri vulnerabile până în 2030. Pentru 2026, indicatorul de rezultat R1 prevede 5 unități locative construite sau reparate capital și 498 de cetățeni ca beneficiari potențiali. Alocările sunt concentrate pe reparații capitale ale clădirilor existente - 48,44 milioane lei - și finalizarea unor construcții în curs - 1 milion lei. Costul mediu per beneficiar este estimat la aproximativ 109 mii lei, iar suprafața totală finalizată vizată este de circa 9.541 m². Subprogramul reprezintă o alternativă la instituționalizarea pe termen lung în centre rezidențiale de mari dimensiuni și se înscrie în logica Programului național de dezinstituționalizare 2018–2026, care promovează trecerea de la îngrijirea instituțională la servicii comunitare și locuințe protejate.

- **Subprogramul 6101 – Politici și management în domeniul infrastructurii și dezvoltării regionale** integrează dimensiunea de gen la nivel instituțional și de proces. În 2024, subprogramul nu a raportat indicatori sensibili la gen cu valori cuantificate. Pentru 2025 este introdus un indicator de rezultat BSG (bugetare sensibilă la gen) - ponderea politicilor și a cadrului normativ cu perspectiva de gen integrată, cu o țintă de 10% - precum și un indicator de produs vizând 2 documente de politici publice și acte normative cu perspectiva de gen integrată. Indicatorii nu includ dezagregare pe sexe a beneficiarilor, aspect explicabil prin natura administrativă a subprogramului, însă stabilesc obiective măsurabile de integrare a perspectivei de gen în procesele interne de elaborare a politicilor.

- **Subprogramul 7503 – Aprovizionarea cu apă și canalizare** are ca obiect extinderea și modernizarea infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație în zonele rurale și orașele mici, precum și consolidarea capacităților instituționale pentru furnizarea acestor servicii. Bugetul total pentru 2026 este de 1.349,8 milioane lei, față de 600,4 milioane lei în 2025. Structura cheltuielilor este dominată de granturi capitale acordate beneficiarilor interni - 406,5 milioane lei — și de investiții în rețele de apă și canalizare. Cheltuielile curente au o pondere redusă și vizează servicii operaționale și formare profesională - 150 mii lei.

Dimensiunea de gen este integrată explicit în cadrul acestui subprogram prin indicatori dezagregați pe sexe, depășind nivelul formal al integrării BSG. Pentru 2026 sunt incluși patru indicatori de rezultat sensibili la gen, dintre care doi sunt dezagregați pe sexe: procentul populației cu acces la servicii centralizate de apeduct - 25%, din care 50% femei - și procentul populației cu acces la servicii centralizate de canalizare - 20%, din care 50% femei. La nivel de produs, indicatorul explicit dezagregat vizează 200.000 de persoane cu acces la sistemele de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare construite sau reabilitate, dintre care 100.000 femei. Comparativ cu anul precedent, în care dezagregarea de gen nu era reflectată sistematic, 2026 marchează o creștere atât cantitativă, cât și calitativă a indicatorilor BSG integrați în subprogram.

Tabelul 9. Sinteză comparativă a subprogramelor MIDR din perspectiva BSG și dizabilității

Subprogram	Buget 2026 (mil. lei)	Indicatori BSG	Dezagregare pe sexe	Dimensiunea dizabilității	Nivel de integrare
6101 – Politici și management	N/A	Da (din 2025)	Nu	Nu	Inițial
7503 – Aprovizionare cu apă și canalizare	1.349,8	Da (4 indicatori)	Da (50% femei)	Nu	Avansat
7504 – Construcția de locuințe sociale (etapa III)	57,38	Nu	Nu	Da (grupuri vulnerabile)	Sectorial (dizabilitate)

Analiza sintetică arată că subprogramul 7503 reprezintă un model de bună practică în ceea ce privește BSG, cu indicatori dezagregați pe sexe și ținte cantitative clare, în timp ce subprogramul 7504 se distinge prin integrarea perspectivei dizabilității, chiar dacă îi lipsesc indicatorii de gen. Subprogramul 6101, deși a introdus primi indicatori BSG în 2025, rămâne la un nivel incipient, fără dezagregare pe sexe și fără abordarea dizabilității.

6. Ministerul Energiei

Subprogramul 5801 – Politici și management în sectorul energetic este un instrument de consolidare instituțională al cărui lanț de rezultate este orientat preponderent spre livrabile de tip capacitate instituțională - acte normative, politici, ghiduri, studii, instruiri - și mai puțin spre rezultate directe pentru populație. Obiectivele declarate vizează alinierea la acquis-ul UE, implementarea Planului Național Integrat Energie și Climă la 100% până în 2030, elaborarea și adoptarea a minimum 10 acte normative aliniate acquis-ului UE până la finalul anului 2026, atingerea unui grad de conformitate a cadrului normativ de minimum 75% până în 2028 și instruirea anuală a cel puțin 100 de persoane.

Din perspectiva alocărilor, bugetul subprogramului înregistrează o creștere semnificativă în serie: de la 16,27 milioane lei în 2023 la 37,12 milioane lei în 2024, 30,44 milioane lei în 2025 și 45,15 milioane lei în 2026 - cel mai ridicat nivel din serie, reprezentând o creștere de aproximativ 48% față de anul anterior. Pentru 2027–2028 se preconizează o stabilizare la 42,15 milioane lei. Structura cheltuielilor confirmă caracterul preponderent administrativ și operațional al subprogramului: în 2026, remunerarea muncii reprezintă 18,61 milioane lei, iar contribuțiile sociale 5,62 milioane lei, la care se adaugă plăți suplimentare, ponderea cheltuielilor de personal în bugetul total fiind astfel substanțială.

În ceea ce privește integrarea dimensiunii de gen, cadrul de performanță al subprogramului include referințe la perspectiva de gen, însă acestea se situează predominant la nivelul cerințelor de

raportare, nu al rezultatelor de gen propriu-zise. Indicatorul p2 prevede că instruirea personalului Agenției pentru Eficiență Energetică respectă principiile integrării perspectivei de gen și include dezagregare pe criterii de gen în raportarea narativă, cu o țintă de 100 de persoane instruite anual în perioada 2026–2028. Indicatorul p3 prevede instruirea specialiștilor cu dezagregare pe gen, cu o țintă de 300 de persoane anual în aceeași perioadă și un cost estimat de aproximativ 5 mii lei per specialist instruit. Un element pozitiv din perspectiva responsabilizării pentru rezultate îl reprezintă ținta de valorificare a bugetului la 100%, față de 80,8% înregistrat în 2024.

Din perspectiva gender mainstreaming, subprogramul se încadrează în categoria intervențiilor „gender-aware" - conștiente de dimensiunea de gen - fără a atinge nivelul intervențiilor „gender-transformative". Cadrul de rezultate nu definește schimbările de gen urmărite la nivelul sectorului energetic, precum reducerea segregării ocupaționale, creșterea participării femeilor în profesii tehnice sau eliminarea barierelor de acces la calificare. Indicatorii existenți cuantifică numărul de documente elaborate și de persoane instruite, fără a stabili o legătură explicită între aceste livrabile și rezultate de gen măsurabile. În ceea ce privește persoanele cu dizabilități, cadrul de performanță nu conține niciun indicator dedicat - nu este prevăzută dezagregarea pe criterii de dizabilitate, accesibilitatea instruirilor sau adaptările rezonabile necesare participării acestei categorii. Această lacună limitează abordarea intersecțională a subprogramului și riscă să excludă din rândul beneficiarilor grupurile cu cele mai mari bariere de acces.

7. Analiză comparativă intersectorială

Tabelul 10 sintetizează, pentru fiecare minister analizat, subprogramele-cheie, alocările totale, numărul de indicatori de performanță sensibili la gen și la dizabilitate, respectiv nivelul de integrare BSG atins. Analiza comparativă relevă o asimetrie structurală semnificativă: efortul de integrare a perspectivei de gen este concentrat în Ministerul Agriculturii (pilotat prin Circulara Ministerului Finanțelor) și în Ministerul Muncii și Protecției Sociale, în timp ce sectoarele energetic, al apărării și vamal rămân la un nivel 'gender-aware', cu impact programatic limitat.

Tabel 10. Comparație intersectorială – buget, indicatori de gen și dizabilitate pe ministere, 2026

Minister / Instituție	Subprogram cheie	Buget 2026 (mil. lei)	Indicatori gen (nr.)	Indicatori dizabilitate (nr.)	Nivel integrare BSG
MAIA	5101, 5102, 5103, 5105, 5108	3.440 (5 subprograme)	19 indicatori (2026)	0 indicatori dedicați	Gender-responsive
MF	0502	853,6	1 (38% femei)	1 indirect (R24 digitalizare)	Gender-aware
MAp (Apărare)	3106	569,9	1 (15% femei în	0 indicatori dedicați	Gender-aware

Minister / Instituție	Subprogram cheie	Buget 2026 (mil. lei)	Indicatori gen (nr.)	Indicatori dizabilitate (nr.)	Nivel integrare BSG
			misiuni)		
MMPS	9001, 5003, 9008, 9006, 9010, 9012, 9017, 9019	2.887 (8 subprograme)	~10 indicatori	~8 indicatori dedicați	Gender-transformative (parțial)
MIDR	7504, 6101, 7503	1.464,6 (3 subprograme)	2 (50% femei în acces apă)	3 indicatori	Gender-responsive
Ministerul Energiei	5801	45,15	2 (instruire dezagregată)	0 indicatori dedicați	Gender-aware

Datele agregate evidențiază trei concluzii majore. În primul rând, Ministerul Muncii și Protecției Sociale concentrează nu doar cel mai mare volum de resurse dedicate grupurilor vulnerabile (peste 2,8 miliarde lei în 8 subprograme), ci și cei mai mulți indicatori de performanță dezagregați pe gen și dizabilitate, apropiindu-se de nivelul 'gender-transformative' în subprogramele de măsuri active pe piața muncii (9008) și de combatere a violenței (9006). În al doilea rând, Ministerul Agriculturii a realizat un salt calitativ remarcabil în 2026 – de la 8 indicatori în 2025 la 19 indicatori sensibili la gen – consolidând un cadru de monitorizare orientat spre rezultate, deși dimensiunea dizabilității rămâne complet absentă. În al treilea rând, sectoarele energetic și al apărării integrează perspectiva de gen strict la nivel de raportare narativă (dezagregare în instruiri), fără indicatori de rezultat care să vizeze schimbări structurale.

Dincolo de analiza sectorială, bugetul 2026 ridică două probleme transversale care traversează granițele ministeriale și care condiționează impactul real al intervențiilor: tratamentul intersecțional al femeilor cu dizabilități și coerența procesului de dezinstituționalizare. Aceste dimensiuni sunt analizate în cele ce urmează.

Intersecționalitatea: femei cu dizabilități

Cea mai semnificativă lacună structurală a bugetului 2026 este absența completă a indicatorilor intersecționali care să vizeze specific femeile cu dizabilități ca categorie analitică distinctă. Deși subprogramul 9010 dezagregă beneficiarii pe sexe – constatând că 60,6% dintre beneficiarii serviciilor specializate ATAS sunt femei, iar 55% din beneficiarii îngrijirii la domiciliu sunt tot femei –, documentul bugetar nu introduce nicio măsură corectivă care să răspundă acestei supra-reprezentări prin intervenții adaptate nevoilor specifice ale femeilor cu dizabilități.

Această lacună este deosebit de critică dacă se ia în considerare că femeile cu dizabilități se confruntă cu riscuri cumulative: rate de angajare mai scăzute decât atât femeile fără dizabilități, cât și bărbații cu dizabilități; expunere mai mare la violență bazată pe gen; și acces mai limitat la servicii de reabilitare. Un buget cu adevărat 'gender-transformative' ar trebui să identifice și să adreseze aceste vulnerabilități compuse.

Figura 1. Ponderea bugetului sensibil la gen și la dizabilitate în total Bugetul de Stat 2026

Figura indică faptul că în Legea bugetului de stat 2026 doar 3,5% din cheltuieli sunt asociate cu indicatori expliciți de bugetare sensibilă la gen, iar 7,9% cu indicatori privind dizabilitatea. În schimb, aproximativ 88,6% din buget rămâne fără marcare explicită pentru gen sau dizabilitate, ceea ce limitează transparența și capacitatea de monitorizare a impactului asupra egalității de șanse și incluziunii. Rezultatul sugerează că integrarea dimensiunilor de gen și dizabilitate este încă parțială și concentrată în anumite subprograme, fiind necesară extinderea și standardizarea indicatorilor în sectoarele majore de cheltuieli.

Dezinstituționalizarea

Procesul de dezinstituționalizare apare în două sectoare – MMPS și MIDR – cu abordări complementare, dar insuficient coordonate. Subprogramul 9017 al MMPS stabilește o țintă de 10% persoane dezinstituționalizate în 2026 (crescătoare la 20% în 2028), cu o alocare de 15,06 milioane lei, în timp ce subprogramul 7504 al MIDR investește 57,38 milioane lei în construcția și renovarea locuințelor sociale ca alternativă la instituționalizare. Diferența de cost dintre plasamentul familial (4.483 lei/lună/copil) și cel rezidențial (105.411 lei/lună/copil) – un raport de peste 23:1 – furnizează un argument economic puternic pentru accelerarea dezinstituționalizării, argument care ar trebui utilizat explicit în motivarea viitoarelor alocări bugetare.

Concluzii și recomandări

Bugetul de Stat 2026 al Republicii Moldova marchează un progres real și cuantificabil în integrarea perspectivei de gen, în special prin pilotarea BSG în Ministerul Agriculturii și prin extinderea indicatorilor dezagregați în Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Creșterea de la 8 la 19 indicatori sensibili la gen în MAIA, înființarea Agenției Naționale pentru Prevenirea Violenței împotriva Femeilor și lansarea sistemului VioData sunt jaloane instituționale semnificative.

Cu toate acestea, analiza intersectorială evidențiază patru vulnerabilități structurale persistente care limitează impactul transformativ al bugetului: (1) absența completă a perspectivei dizabilității din sectoarele agricol, energetic și al apărării; (2) lipsa oricăror indicatori intersecționali privind femeile cu dizabilități(3 finanțarea disproporționată a serviciilor rezidențiale raportată la numărul de beneficiari — circa 1/3 din bugetul de servicii directe revine la numai 2.000 de persoane în instituții, în timp ce 2/3 trebuie să acopere necesitățile a peste 160.000 de persoane din comunitate, fără resurse dedicate etapei de tranziție, ceea ce face dezinstituționalizarea operațional blocată. (4) concentrarea indicatorilor pe accesul la servicii (outputs), nu pe schimbarea de status a beneficiarilor (outcomes).

Recomandări

1. **Realocarea progresivă a resurselor din serviciile rezidențiale către serviciile comunitare și de tranziție, ca prioritate bugetară a subprogramului 9010.** Dezechilibrul per capita dintre serviciile instituționale și cele comunitare - 21.600 lei/lună/persoană față de 571 lei/lună/persoană - confirmă că modelul de finanțare actual susține și consolidează structuri rezidențiale costisitoare, în detrimentul alternativelor comunitare mult mai accesibile ca preț și cu o acoperire potențială mult mai largă. Insuficiențe de surse dedicate etapei de tranziție (transferul efectiv al persoanelor din instituții spre trai independent sau asistat în comunitate) reprezintă obstacolul structural fundamental care blochează dezinstituționalizarea. Se recomandă ca Ministerul Muncii și Protecției Sociale, în coordonare cu Ministerul Finanțelor, să inițieze o realocăre graduală și transparentă a resurselor din liniile bugetare ale serviciilor rezidențiale - pe măsura transformării acestora - către serviciile de tranziție (*Locuința protejată, Respiro*) și către serviciile comunitare de prevenție a instituționalizării, concomitent cu introducerea unui indicator de rezultat dedicat - numărul de persoane tranzitate din servicii rezidențiale spre comunitate per an - ca indicator obligatoriu de performanță în fișa subprogramului 9010 pentru ciclul bugetar 2027–2029.

2. **Introducerea a minimum trei indicatori intersecționali pentru femeile cu dizabilități.** Subprogramele 9010 (Protecția persoanelor cu dizabilități) și 9008 (Măsuri active pentru șomeri) dispun deja de date dezagregate pe sex, dar nu le utilizează pentru intervenții corective. Se recomandă ca MMPS să introducă în fișele de program pentru 2027 cel puțin următorii indicatori: (a) rata de angajare a femeilor cu dizabilități beneficiare ale măsurilor active pe piața muncii (subprogramul 9008), cu o țintă-pilot de 15% din totalul femeilor beneficiare; (b) ponderea femeilor cu dizabilități care au tranziționat de la servicii instituționale la locuință protejată (subprogramul 9010/9017), cu o țintă de 5% din totalul persoanelor dezinstituționalizate; (c) ponderea femeilor cu dizabilități beneficiare ale serviciilor de prevenire a violenței (subprogramul 9006), cu dezagregare obligatorie în raportarea anuală.

3. **Tranziția de la indicatori de acces (outputs) la indicatori de schimbare de status (outcomes).** Majoritatea indicatorilor BSG din bugetul 2026 măsoară accesul la servicii (număr de beneficiari, pondere femei în total deserviți) sau livrabile instituționale (documente elaborate, persoane instruite). Acești indicatori sunt necesari, dar insuficienți: ei nu demonstrează dacă viața beneficiarilor s-a schimbat efectiv. Se recomandă ca, începând cu următorii ani, fișele de program ale ministerelor pilot să includă minimum un indicator de outcome per subprogram, cum ar fi: rata sărăciei în rândul femeilor beneficiare ale subvențiilor agricole (MAIA), gradul de autonomie funcțională al persoanelor dezinstituționalizate la 12 luni după tranziție (MMPS/9017), sau rata de

menținere în câmpul muncii la 6 luni a femeilor reintegrate profesional prin ANOFM (MMPS/5003).

4. **Introducerea evaluării ex-post obligatorii a impactului de gen pentru subprogramele cu buget de peste 100 milioane lei.** Se recomandă ca Ministerul Finanțelor să introducă, prin Circulara bugetară sau prin amendarea Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, obligativitatea elaborării unei evaluări de impact de gen la încheierea fiecărui ciclu bugetar de trei ani, pentru toate subprogramele cu alocare cumulată de peste 100 milioane lei. Evaluarea ar trebui să includă: compararea valorilor-țintă cu valorile realizate, analiza factorilor care au facilitat sau blocat atingerea țintelor de gen și recomandări pentru ajustarea alocărilor în ciclul următor. Rapoartele ar trebui publicate pe portalul bugetar al Ministerului Finanțelor și transmise Parlamentului ca parte a documentației bugetare anuale.

5. **Introducerea unei ținte minime de reprezentare barbaților în subprogramul 5003 și lansarea unui program pilot de activare adresat bărbaților vulnerabili.** Datele subprogramului 5003 indică că din cele 18.915 persoane proiectate să se angajeze prin ANOFM în 2026, aproximativ 17.024 sunt femei - adică circa 90% din total. Deși această distribuție reflectă o prioritizare legitimă a reintegrării femeilor care revin după concedii de îngrijire, ea semnalizează totodată o lacună structurala: bărbații aflați în situații de vulnerabilitate (șomaj de lungă durată, reconversie profesională, ieșire din detenție) rămân sub-reprezentați în sistemul de ocupare, în parte din cauza barierelor culturale legate de solicitarea sprijinului instituțional. Se recomandă ca ANOFM să introducă, în fișa subprogramului 5003 pentru 2027, un indicator explicit privind ponderea bărbaților în totalul beneficiarilor reintegrați, cu o țintă-pilot de minimum 20%, însoțit de un pachet de măsuri de sensibilizare adresat grupurilor masculine vulnerabile. Concomitent, se recomandă ca Ministerul Muncii să inițieze, în parteneriat cu organizații ale societății civile, o analiză a cauzelor structurale ale sub-accesului masculin, ca bază pentru ajustarea proiectărilor bugetare în ciclul 2027–2029.